

Naar een dierwaardige kringlooplandbouw

Productiedieren

Toelichting door dr. ir. J.W.G.M Swinkels

Staat van het Dier

Over begaanbare wegen

Met deze bundeling van enquêtere-sultaten, beschouwingen over verschillende diergroepen en essays over schurende kwesties hopen wij u te inspireren.

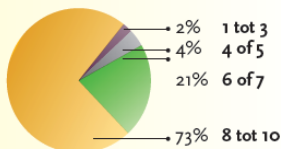
[Lees meer in hoofdstuk 1 ▶](#)

De staat van het dier in de ogen van het Nederlandse publiek

Hoe beoordelen Nederlanders het welzijn van dieren en de manier waarop wij dieren behandelen? En is er voortgang geboekt?

[Lees meer in hoofdstuk 2 ▶](#)

Mate waarin dierenwelzijn mensen aan het hart gaat

Rapportcijfer gegeven op schaal van 1 t/m 10.

Grenzeloos samenleven

Hoe kijken we naar het welzijn van dieren in de natuur? En welke rol spelen wetenschappelijke inzichten en emoties hierin? Moeten we ons zorgen maken over de "niet gehouden dieren"? *Framing van dieren als ongedierte is niet langer acceptabel.*

[Lees meer in hoofdstuk 3 ▶](#)

Het best geregeld van allemaal?

Dierproeven liggen maatschappelijk gevoelig en de meningen hierover zijn sterk verdeeld. Hoe komt dat? Dierproeven kennen strikte regels, zijn deze voldoende voor het welzijn van de dieren? *Proeven op dieren zijn dierproeven, of ze nu wettelijk gedefinieerd zijn of niet.* [Lees meer in hoofdstuk 7 ▶](#)

Naar een dierwaardige kringlooplandbouw

Is het welzijn inclusief gezondheid van productiedieren verbeterd? Wat zijn nog hardnekkige welzijnsissues? *Stel het welzijn van dieren centraal in de transitie naar een kringlooplandbouw.*

[Lees meer in hoofdstuk 4 ▶](#)

Pets, passie en professionaliteit

Gaat het goed met het welzijn van onze dierbare metgezellen of zijn we blind voor onze eigen tekortkomingen in onze omgang met dieren? *Honden horen niet in bed.* [Lees meer in hoofdstuk 5 ▶](#)

Vreemde snoeshanen ter lering ende vermaeck

Zijn dierentuinen nog van deze tijd? *Een dierentuin is geen pretpark.* [Lees meer in hoofdstuk 6 ▶](#)

Nulmeting:

Dieren hebben moreel recht op leven

80%

Mensen hebben morele plicht om goed te doen voor dieren

72%

Dieren hebben een eigen waarde, omdat ze gevoel hebben

63%

Dieren hebben een eigen waarde, omdat ze onderdeel zijn van het ecosysteem

54%

Er bestaat een grote middengroep die vertrouwen heeft hoe we in Nederland met dieren omgaan. We zien weinig tot geen verschil in achtergrond (stad/platteland, leeftijd).

[Lees meer in hoofdstuk 2 ▶](#)

Schurende kwesties

De natuur: een sprookje?!
Dieren in de natuur

[Lees meer in hoofdstuk 8 ▶](#)

Heel Holland doodt
Doden van dieren

[Lees meer in hoofdstuk 9 ▶](#)

De grutto of de koe
Ecologie versus technologie

[Lees meer in hoofdstuk 10 ▶](#)

Vermenselijking
Dieren zijn net mensen

[Lees meer in hoofdstuk 11 ▶](#)

Knutselen aan dieren
Genetische modificatie bij dieren

[Lees meer in hoofdstuk 12 ▶](#)

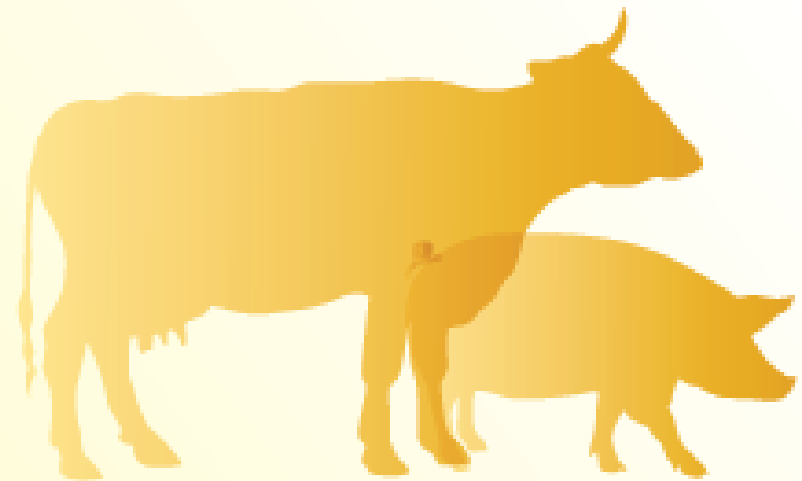
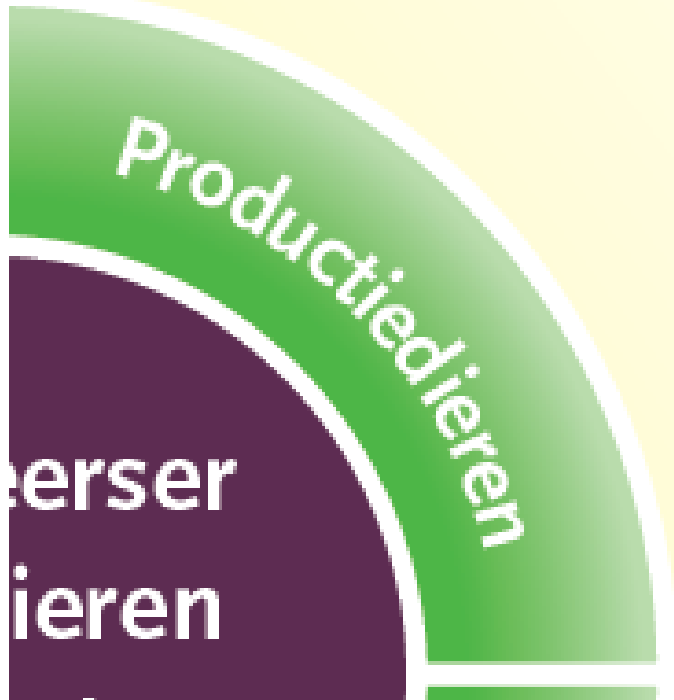
Dieren tussen de regels door
Wet- en regelgeving

[Lees meer in hoofdstuk 13 ▶](#)

Naar een dierwaardige kringlooplandbouw

Is het welzijn inclusief gezondheid van productiedieren verbeterd?
Wat zijn nog hardnekkige welzijnsissues? *Stel het welzijn van dieren
centraal in de transitie naar een kringlooplandbouw.*

Lees meer in hoofdstuk 4 ►

Staat van productiedieren

- Beperkte cijfers beschikbaar diergezondheid en dierenwelzijn-mening deskundigen
- Inschatting door veranderingen in huisvesting en verzorging

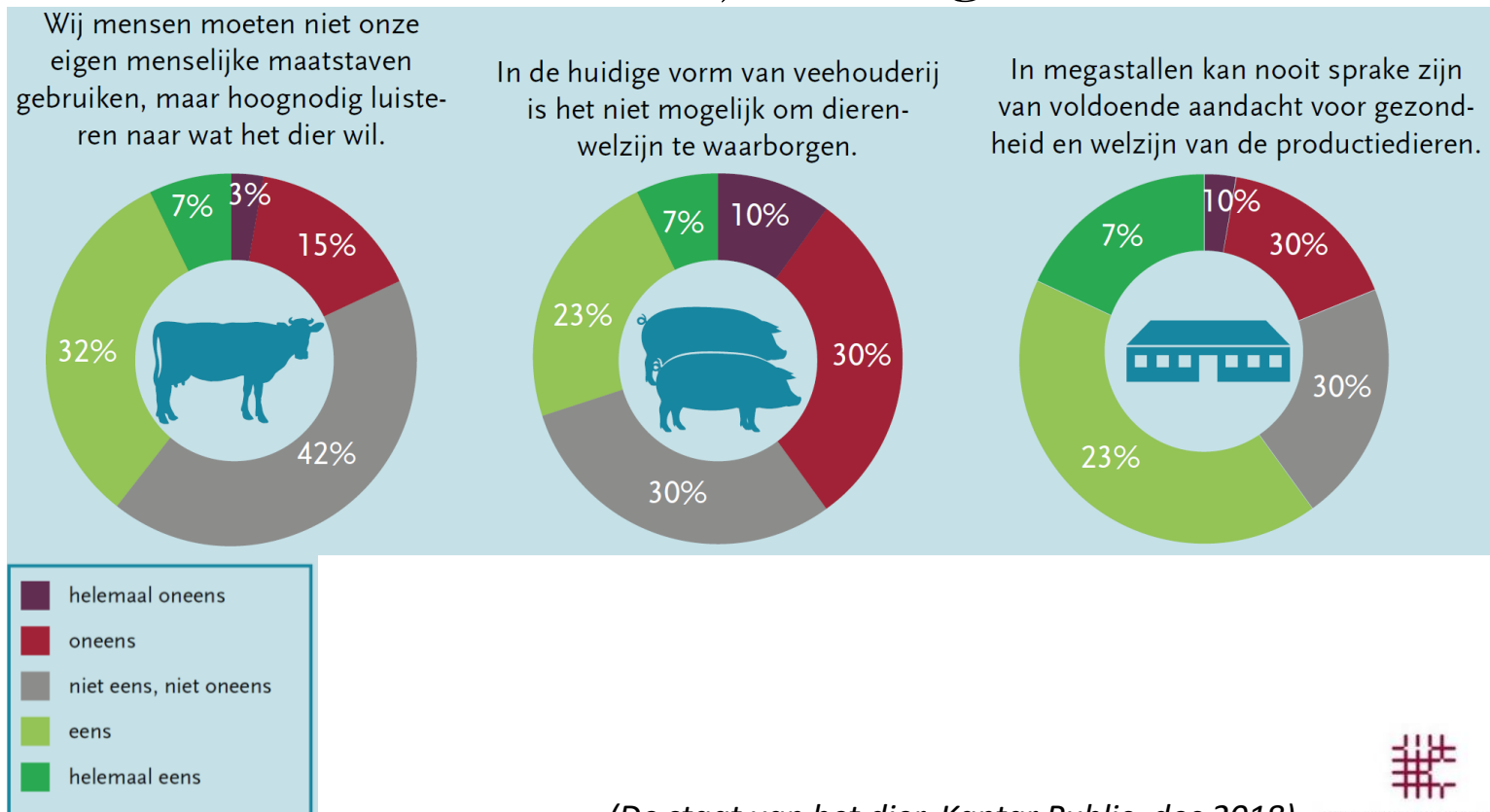
Dierplaatsen 2018-cijfers CBS

Diersoort	Miljoenen dierplaatsen
Vleeskuikens	41,8
Vleeskuiken-ouderdieren	8,2
Leghennen	45,5
Leghen-ouderdieren	1,5
Vleesvarkens	5,6
Fokvarkens	1,2
Melkkoeien	1,6
Jongvee	1,0
Vleeskalveren	1,0
Schape	0,8
Melkgeiten	0,6

Welzijn van productiedieren (1)

- Wettelijke positie versterkt
- Verdeeldheid over welzijn huidige vorm veehouderij

(De staat van het dier, Kantar Public, dec 2018)

Welzijn van productiedieren (2)

- Welzijnsverbeteringen dierhouderijsystemen
- Vooruitgang dierziektebestrijding
- Hardnekkige en nieuwe problemen

% (helemaal)
eens

20%

Ik kan aanvaarden dat varkens, kippen en koeien onvoldoende ruimte en afleiding krijgen zolang het geen negatieve gevolgen heeft voor hun lichamelijke

% (helemaal)
oneens

50%

45%

Als wij varkens, koeien en kippen niet de mogelijkheden kunnen geven om hun natuurlijk gedrag uit te voeren, dan moeten we die soorten niet als productiedier willen houden.

17%

19%

Het is acceptabel om varkens genetisch te modificeren (oftewel het DNA te veranderen) zodat ze niet meer gevoelig zijn voor ernstige infectieziekten.

51%

Voedselvoorziening

- Europa: nooit meer honger
- Technologische innovaties
- Doorgeschoten succes: maatschappelijke kritiekgevolgen dieren, milieu en biodiversiteit neemt toe

Positieve ontwikkelingen

- Introductie diervriendelijke keurmerken
- Korte keten concepten
- Kwaliteitssystemen
- Sceptische burgers
- Plantaardig voedsel
- Verbetersporen dierenwelzijn
- Kringlooplandbouw en dierenwelzijn

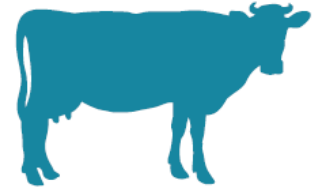
Wat er moet gebeuren voor productiedieren (1)

- Dialoog welzijn productiedieren in kringlooplandbouw en implicaties voor huisvesting, fokkerij, verzorging
- Versterken bewustzijn en kennisniveau dierverzorgers/veehouders: diervriendelijk houden, verzorging, soorteigen gedrag
- Stimuleren ontwikkeling diervriendelijkere concepten met bovenwettelijke niveaus dierenwelzijn;

Wat er moet gebeuren voor productiedieren (2)

- Sectorpartijen ondersteunen bij inrichten diervriendelijke criteria in keurmerken en ketenkwiteitssystemen;
- Verantwoordelijkheid nemen verbetering kennisinfrastructuur –belangen van productiedieren beter doorgronden;
- Transparantie leven productiedieren, stimuleren bewustwording consumenten;
- Ontwikkelen van een landbouwsysteem passend binnen publieke waarden

RDA-Agenda

Productiedieren

- Ontwerpeisen voor de nieuwe veehouderij: succescriteria hoog niveau dierenwelzijn diergezondheid (diereigen behoeften);
- Klimaatbeleid en impact klimaatverandering op gezondheid en welzijn van dieren;
- Gebruik van ICT bij dieren: waarde en risico's van sensoren en verdere digitalisering van bedrijven.

RDA-agenda Algemeen

- Rol van nieuwe technieken in de fokkerij van dieren, waardigheid van de zogenaamde design-dieren, afwegingen over het gebruik van CRISPR-Cas en vergelijkbare technieken;
- Doden van dieren, onder welke voorwaarden mag dit en hoe precies;
- Gezondheid en sterfte bij jonge dieren;
- Welzijns- en gezondheidsgevolgen van vermenselijking van dieren;
- Dierenwelzijn binnen en tussen de verschillende bestuurslagen: rijk, provincies en gemeenten;
- Plaats van het dier in de kringlooplandbouw, zowel de productiedieren als de dieren in de ecosystemen waarin de landbouw functioneert.

Naar een nieuw partnerschap tussen mens en dier?

Reactie op RDA-rapport en agenda door
(Leeuwarden):

- Wouter van der Weijden - CLM
- Frits Mandersloot - LTO
- Bram Bos - WLR
- Jan Meijer - NVWA

Discussie zaal

Naar een nieuw partnerschap tussen mens en dier?

Reactie op RDA-rapport en agenda door
(Veghel):

- Frederieke Schouten - Caring Vets
- Henny Swinkels - Van Drie Groep
- Anne Hilhorst - Wakker Dier
- Robert ten Kate - Veehouderszoon, vice vz
Brabants Agrarisch Jongeren Kontakt

Discussie zaal

